אכוס יאכלו כוסר. משל הוא שרימה השועל את הזאב ליכנס לתוך היהודים בע"ם ולתקן עמהם לרבי סעודה ויאכל עמהם בשבת וכשבא ליכנס חברו עליו במקלות, בא להרוג את השועל אמר לו הלקוף אלו בשביל אביך שפעם אחת התחיל לסייען בסעודה ואכל את כל נתח טוב אמר לו ובשביל אבא אי אי טוקה אמר לו *הן האבות יאכלו בוסר וגו' אבל בא עמי ותלך מקום לאכול ולשבוע בא לו על הכלב ועל שפתו מושל עץ והחבל משכב עליו ובשני דאיים החבל שני דליים קשורים ככנס השועל בדלי העליון והכביד וירד למטה ולדי התחתון עלה אמר לו הזאב תורה אור למה אתה ככנס לשם אמר לו ישחק כאן בשר וגביעה לאכול ולשבוע והרלה לו דמות הלבנה במים כדמות עגול כמין גבינה עגולה אמר לו אני איתך ארד אל הכנס אתה בדלי העליון ככנס והכביד וירד ודלי שהשועל עליו עלה אל איתך אני עולה אמר לו לדיק מגרה נחלץ ויבא רשע אחתיו אמר לו כתיב מאזני צדק שפתי מחזי לדק וגו' : **בוסר** . ענבים קודם ביסולם ומקהין את השיניים : **אמרם לו אנו לי דוכום אמר** . שופט לנקום נקמה : **אוסכים סופים בסנא** . אחת הרמון קליל בלע"ז וכן דרך לייתה ומתוך שרלה לתה בגוטתה נמלאת עליו : **סוף מאים ליים** . שרלה בחטוכה קודם גמר תקונה : **אלפייכו מאי עביד** . מכתב הוה וכסבור אין הוא יכול להכתבני : **מבושי** . קדוני"ן בלע"ז : **ארבילא** . קרוביל בלע"ז . **וקא מסדר ליה** . סביב סביבותיו בארבילא : **מני לי כוכבי** . מעיין לי קמן הכוכבים בלומר יודע לאי מספרם : **לא ידעם** . שאריך אתה למעבתם : **דאיכא ברקיע ידעם** . בלא מנין ולמעבתם איך יכול : **מי שברא אריס לא ברא רוח** . שזה נקרא 'יוצר' וזה נקרא 'בורא' ושני שמות הם : **כבי נמי** . מי שברא אבר זה לא ברא אבר זה ואם תאמר, כן הוא, הא תינח באבריים המרוחקים מיהו מפח על מפח יש בו באדם ובאותו מפח יש בו שני נקבים: לאחון והשון קרי לאחי "עוטע אחון" ולאחי "יוצר עין" תאמר שנתעסקו שניים באותו מפח? אמר לו: **וכי בשעה מיסה שניסה נפייסו** . הבעלים הטומע' והיוצר' מסכימין להמיתו : **אמנוסא** . מכשף ויודע אני על ידי כישוף דמתלייה ולמעלה : **דסורמיז** . שד כלאמר הורמיז בר ליתא בבא בתרא (דף עב.) : **דאסורמיז** . הקדוש ברוך הוא קרי הכי : **ופיכי שביק ליה** . (אמר לו איתך שביק) להורמיז להורמיז לאתברא מיא סרוחים בארעיה א"כ איתך מניח להורמיז להעביר מים בארעו שכל מה שאדם מכניס דרך פיו מוליא דרך הגקבים התחתונים : **לא מלינן למיסוי כוותייכו.** שאי אפשר להיות לנו ערלה : **דוכי נפלגא** . טלתו ומשמיקו בדבריו ומכיישו : **לגיכר** . מקום חיות רעות של מלכות : **קרייס** . רבן גמליאל לשמעיה דכופר : **מפייס בנפפקים** . הכהו על טוחרו : **א"ל** . כופר : **שמעא מכולא מלמא ניחא** . שמשא חמה : **נאכן** . חוכת דמשחק בגביאו : **מ"ע דשכיעים** . ובכל אשר לא יבא באש תעבירו במים" **אמר ליה ההוא מינא** לרבי אבינא : **דשרא לפרוייסו** . שהתה מועלת לשניהם כמו (לקמן ג) אין שווה שני מ"ע להגיחם: **כדי שמדעו וכו'** . ולא ידוע לבבכם בשבת תלבכם ותשכחו טול מלכותו: **וכל אשר לא יבא וכו'** . דחייה דחייה והרם לה הכי כל מי שאיתו יכול לבא באש מפניו שרף תעבירו במים: **כל הגויים כפין נגדו** . גם אתכם לא הוליא מן הכלל : **מדידכו** . נביאים שלאו מכם דהייט בלעם שהיה נכרי והעיד עליו שאין אתו באותו בלל : ובגוים

דהורמיז. בקונטרס גרס קמא בלא אל"ף ובתרא בתאל"ף ור"ת גרים תרוייהו בלא אל"ף אלא קמא הורמיז בזי"ן כמו (נ"ב דף ח. ומס) איפרא הורמיז שהוא לשון 'חן מלא המקום' איפרא כמו (נ"מ דף קיט.) 'אפריון נמטייה בבתרא הורמיז בט"ן כמו הורמין בר ליתא (נ"ב דף עב.) :

במאי טביל. הא לא קשה ליה היאך נעמא דישראל נקרלו בגיס למקום :

הדרן עלך אחד דיני ממונות

יאבות מאזני צדק אבני צדק צדיק מצרה נחלץ **ויבא רשע תחתיו** **א"ל כופר לרבן גמליאל** אלהיכם גנב הוא דכתיב ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם ויישן" אמרה ליה ברתיה שבקיה דאנא מהדרנא ליה אמרה ליה תנו לי דוכום אחד, א"ל למה ליך? ליסטין באו עלינו הלילה ונטלו ממנו קיתון של כסף והניחו לנו קיתון של זהב, אמר לה ולוואי שיבא עלינו בכל יום ולא יפה היה לו לאדם הראשון שנטלו ממנו צלע אחת ונתנו לו שפחה לשמשו, אמר לה הכי קאמינא אלא לשקליה בהדיא אמרה ליה אייתו לי אומצא דבישרא, אייתו לה, אותבה תותי בחשא, אפיקתה, אמרה ליה אכול מהאי, אמר לה מאיסא לי, אמרה ליה ואדם הראשון נמי אי הות שקילה בהדיא הוה מאיסא ליה, **א"ל כופר לרבן גמליאל** ידענא אלהייכו מאי קא עביד, (*והיכן יתיב) איתנגד ואיתנח, א"ל מאי האי? א"ל בן אחד יש לי בכרכי הים ויש לי גיענועים עליו בעינא דמחיית ליה ניהלי, אמר מי ידענא היכא נייחו, א"ל דאיכא בארעא לא ידעת, דאיכא בשמיא ידעת? **אמר ליה כופר לרבן גמליאל** כתיב "מונה מספר לכוכבים", מאי רבותיה, אנא מצינא למימנא כוכבי, אייתי חבושי שדינהו בארבילא וקא מהדר להו, אמר ליה מנינהו, א"ל אוקמינהו, א"ל רקיע נמי הכי הדרא איכא דאמרי הכי א"ל מני לי כוכבי א"ל אימא לי *ככיך ושיניך כמה הוה שדא ידיה לפומיה וקא מני להו א"ל דאיכא בפומיך לא ידעת דאיכא ברקיעא ידעת? **א"ל כופר לרבן גמליאל** *מי שברא הרים לא ברא רוח שנאמר "כי הנה יוצר הרים ובורא רוח", אלא מעתה גבי אדם דכתיב "ויברא וייצר" הכי נמי מי שברא זה לא ברא זה, מפח על מפח יש בו באדם ושני נקבים יש בו מי שברא זה לא ברא זה שנאמר "הנוטע אוזן הלא ישמע ואם יוצר עין הלא יביט" א"ל אין, א"ל ובשעת מיתה כולן נתפייסו? א"ל ההוא אמנושא לאמימר מפלגך לעילאי דהורמיז, מפלגך לתתאי דאהורמיז א"ל א"כ היכי שביק ליה אהורמיז להורמיז לעבורי מיא בארעיה, אמר ליה קיסר לר' תנחום תא ליתוו כולן *לעמא חד, אמר לחיי-אנן דמהלינן לא מצינן מיהוי כוותייכו אתון מהליתו והוו כוותן, א"ל מימר שפיר קאמרת מיהו כל דזכי למלכא לשדיוה לביבר, שדיוה לביבר ולא אכלוה, א"ל ההוא מינא האי דלא אכלוה משום דלא כפין הוא, שדיוה ליה לדידיה, ואכלוה. א"ל **כופר לר"ג** אמריתו *כל בי עשרה שכינתא שריא, כמה שכינתא איכא? קרייה לשמעיה מחא ביה באפתקא א"ל אמאי על שמשא בביתיה דכופר? א"ל שמשא אכולי עלמא ניחא, ומה שמשא דחד מן אלף אלפי רבוא שמשי דקמי קודשא בריך הוא ניחא *לכולי עלמא, שכינתא דקב"ה על אחת כמה וכמה א"ל ההוא מינא לרבי אבהו אלהיכם *גתבן הוא דקאמר ליה ליחזקאל "שכב על צדך השמאלי" וכתיב "ושכבת על צדך הימני" אתא ההוא תלמידא א"ל מ"ט דשביעתא א"ל השתא *אמינא לכו מילתא דשויא *לתרוייהו אמר הקב"ה לישראל זרעו שש והשמיטו שבע כדי שתדעו שהארץ שלי היא והן לא עשין כן אלא חטאו וגלו, מנהגו של עולם מלך בשר ודם שסרחה עליו מדינה אם אכזרי הוא הורג את כולן, אם רחמן הוא דורג חצים, אם רחמן מלא רחמים הוא מייסר הגדולים שבהן ביסורין, אף כך הקב"ה מייסר את יחזקאל כדי למרק עונותיהם של ישראל **א"ל ההוא מינא לרבי אבהו** אלהיכם כהן הוא דכתיב "ויקחו לי תרומה", כי קבריה למשה במאי טביל, וכי תימא במיא, והכתיב "מי מרד בשעלו מים", א"ל בנורא טביל דכתיב "כי הנה ה' באש יבא, ומי סלקא טבילותא בנורא? א"ל אדרבה עיקר טבילותא בנורא הוא דכתיב "כל אשר לא יבא באש תעבירו במים" **אמר ליה ההוא מינא** לרבי אבינא : כתיב "מי כעמך כישראל גוי אחד בארץ" מאי רבותייהו, אתון נמי ערביתו בהדן דכתיב "כל הגוים כאין נגדו" אמר ליה מדידכו אסהידו עלן דכתיב ובגוים

שועלים היו לו לר' מאיר ואנו לא באת לידינו **אלא אחת**' אבות יאכלו בוסר ושיני בנים תקהינה וירועה היא. א"ל קיסר לרב"ג שתי רשויות הן א' יוצר וא' בורא. א' ברא הרוח וא' יצר הרים שנאמר כי הנה יוצר הרים ובורא רוח. א"ל אי הכי נבי אדם דכתיב ויברא וייצר הכי נמי דשתי רשויות בראוהו. הנה בפפח אחד בפניו של אדם כתוב טפח ויוצר דכתיב הנטע אזן הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט. א' נטע האזן וא' יוצר העין. א"ל אין. ובשעת מיתה כולן נתפייסו כלומר וכי הסכימו כולן בשעת מיתה שימת זה האזן וזה העין כל אחד מה שעשה שנמצאו כל אבריו פתים ביחד. א"ל אמנושא לאמימר מפלגך לעילא דהורמיז ומפלגך לתתא דאורמיז. כלומר הורמיז ברא הפה שמכניס המעמים היפי' והם שקים הנקיים וכיוצא בהן. ואורמיז ברא מלמפה הנקבים שמשמשין הרעי והשתן וכיוצא בהן. א"ל ההוא מינא לר' אבהו אלהיכם נחכן הוא שאמר ליחזקאל שכב על צדך השמאלי כלומר דרך שחוק דבר זה. א"ל הקב"ה ייסרו מעני שהוא נחל שבדור כדי למרק עונותיהן של ישראל. ותוב אמר אלהיכם כהן הוא דכתיב ויקחו לי תרומה. כך קבריה למשה שנאמר ויקבור אותו בני במאי מבליל הלא כתי' מי מדד בשעלו מים אמת [נמצא] מים (נ"כ) שיטבל בהן א"ל באש דעיקר מבילה באש היא כי כל דבר שהאש אוכלתו הוא שצריך מבילה במים. שנאמר כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש ותהר וכל

[עי' תוס' נ"ק פב. ד"ה שני אלפים]

[נתקה שרה מ"ו נתקה שרה עדוך עדן נתן] שם

[נכ"ק ס: ומס לי' לתרוייכו]

[ישעיה סו' ו]

[עי' תוס' ע"ז מ"ו ד"ה כת. ד"ה כבי]

[מולין פז: [ע"ש היטב]

* פירוש ר' פנחס

מאבנה

△ סידרה של ראשונים בין רבנים ראשונים לאחרונים [נ"ל פילקוט עמוס שם]

עמא חד

רכתיב כי אז אודיעך אל עמים שפה ברורה וגו' נלמדים ג']

ניחא אכולי מלמא כל"ל

[נ"ק ס:]

[עי' תוס' ע"ז מ"ו ד"ה מ"ע דשכיעים]

[ישעיה מ' ט]

[ישעיה מ' ט]

[ישעיה מ' ט

וכגוים לא יפטור. כל מקום שהוזכרו שם גרי לא הוזכרו ישראל בכלל: **כשהוא משקה.** היו מוגבו המים לילך לטובים ולרעים לפי שהיו אלא טורח אחד, **וכשהוא עודר.** חופר, כך הקב"ה **עודר.** ואחד היו עודר אלא הטובים: **ולעולם שכר** היו אלא לקוויו: **ויעבר ברנה.** מדלא כתיב ברנה משמע הריעה המיוחדת שהיתה עתידה לבא שכבר הוזכרה והיכן הוזכרה: **כאבוד רשעים רנה.** והיה העולם מלפה מתי תבא הרנה = היטהו של אחאב וכשהגרג, עברה והוזכרה הרנה בפי הכל: **כגאפ לפני פתון.** כיוסף כתיב כשיצא להלחם בעמונים שכתו עליו: **כי טוב.** משמע כי טוב בעיניו הולחה ומחה: **כן ישיש ס' עליכם לפאכיך וגו'.** ישיש אחריכם שוגאיכם: **והזונות רחצו.** בתחאב כתיב במיתתו: **נמרק.** ללטוש ולהאיר כלומר רחצו והוכרחו השני חזיונות שנאמרו עליו: **מלונן סיס.** לא היה לוהב תמיד: **דמות שתי זונות כו'.** והיינו רחצו לוחן שתי צורות נרחצו מדמו: **נמס.** להמליס: **מפי קמאר קרא.** מאי טעין עובדיה היה ירא ה' אלא ויקרא אחאב בתלהיס כתיב (בראשית כג) ירא אלהים אתה" ולא כתיב "מאד": **מפני מס וכס לנכיאום.** שהרי גר היה ותן השכיחה שורה אלא על המיוחסין שבישראל כדכתיב (בראשית יז) להיות לך לאלהים ולזרעך אחריך: **מפי שנא ממשים.** ולא אחביא כולן במערה אחת: **מפרס ממוקש.** מערות שלו לא היו מחזיקות יותר: **מפי שנא עובדיה לאדוס.** ולא נתכבא נבואה אחרת, למה נכתב לו לזו מאחר תורה אור הנביאים: **שני רשעים.** אחאב ומנשה ואיזבל: **שני צדיקים.** יאתק ורבקה: **מיניס וביס אבא ניזול ביס נרגא.** יאבא, מעלמו של יער יכנס בתוך הגרגן להיות בית יד ויקלנו בו את היער וכן עובדיה לאדוס, ודוד למואב והוא יצא מרות המואביה: **מפוכס מפרסם.** מגופה ומתוך עוביה מתחיל הסרחון: **כמפוקנים שבכסס לא עשיסס.** כמו עגלון מלך מואב שהיה מכבד את הסס כשאמר לו לאהוד דבר אלהים לי אליך המלך מיד ויקס מעל הכסא (שופטים ג): **כמקולקלין שבכסס.** כגון מישע מלך מואב שהקריב בנו לע"ז כך היו ישראל עושין ובאותה שעה מזכר שמיהלהס אותו עון שהיו רגילים גם הס בו: **לארץ.** מדלא כתיב לארצס כהי קאמר לשפלות ולתחתית שבו שנגזר עליהס פורענות: **ולא מאד בכלל.** ובשרה כתיב (בראשית יב) "כי יפה היא מאד", ואחי קרא דאבישג נקט למדרש הכא מקום דרשה לעניל דדרש "מאד" דכתיב בעובדיהו: הדרן עלך אחד דיני ממונות

מגילה יז: ע"ש

נדרים כח: ס"ג

ע"ל אלעזר

°ובגוים לא יתחשב". רבי אלעזר רמי: כתיב °טוב ה' לכל" וכתיב °טוב ה' לקוויו" משל לאדם שיש לו פרדס-כשהוא משקה, משקה את כולו, כשהוא עודר, אינו עודר אלא טובים שבהם: לפיכך כל א' וא' כו': °ויעבר הרנה במתנה א"ר אחא בר חנינא °באבוד רשעים רנה"-באבוד אחאב בן עמרי, רנה, *ומי חדי קודשא ברוך הוא במפלתן של רשעים הכתיב °בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו לה' כי לעולם חסדו" ואמר רבי יונתן מפני מה לא נאמר בהודאה זו כי טוב' לפי שאין הקדוש ברוך הוא שמח במפלתן של רשעים דאמר ר' שמואל בר נחמן אמר ר' יונתן מאי דכתיב °ולא קרב זה אל זה כל הלילה"- באותה °שעה בקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני הקב"ה אמר להן הקב"ה °מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה לפני? אמר ר' יוסי בר חנינא הוא אינו שיש אבל אחרים משיש דיקא נמי דכתיב °ישיש ולא כתיב ישיש שמע מינה °והזונות רחצו וגו' אמר רבי (*אלעזר) למרק שתי חזיונות אחת של מיכיהו ואחת של אליהו במיכיהו כתיב °אם שוב תשוב בשלום לא דיבר ה' בי' באליהו כתיב °במקום אשר לקקו הכלבים את דם נבות" רבא אמר

°ולא קרב זה אל זה כל הלילה"- באותה °שעה בקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני הקב"ה אמר להן הקב"ה °מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה לפני? אמר ר' יוסי בר חנינא הוא אינו שיש אבל אחרים משיש דיקא נמי דכתיב °ישיש ולא כתיב ישיש שמע מינה °והזונות רחצו וגו' אמר רבי (*אלעזר) למרק שתי חזיונות אחת של מיכיהו ואחת של אליהו במיכיהו כתיב °אם שוב תשוב בשלום לא דיבר ה' בי' באליהו כתיב °במקום אשר לקקו הכלבים את דם נבות" רבא אמר

°ואיש משך בקשת לתומו ויכה ר' אלעזר אמר לפי תומו רבא אמר לתמם שתי חזיונות אחת של מיכיהו ואחת של אליהו: סימן קר"א וב"ה באדו"ם: כתיב °ויקרא אחאב אל עובדיהו ועובדיה היה ירא ה' מאד" מאי קאמר* קרא? א"ר יצחק: א"ל-ביעקב כתיב °נחשתי וברכני ה' בגללך" ביוסף כתיב °ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף" ביתא דההוא גברא לא הוה מיבריך שמא לא ירא אלהים אתה? יצתה בת קול ואמרה "ועובדיה היה ירא את ה' מאד אבל ביתו של אחאב אינו מזומן לברכה", א"ר אבא גדול שנאמר בעובדיהו יותר ממה שנאמר באברהם דאילו באברהם לא כתיב "מאד" ובעובדיהו כתיב "מאד", א"ר יצחק מפני מה זכה עובדיהו לנביאות? מפני שהחביא מאה נביאים במערה שנאמר °ויהי בהכרית איזבל את נביאי ה' ויקח עובדיהו מאה נביאים ויחביאם חמשים איש במערה וגו' מאי שנא חמשים איש: א"ר אלעזר-מיעקב למד שנאמר °והיה המחנה הנשאר לפליטה" רבי אבהו אמר לפי שאין מערה מחזקת יותר מחמשים, °חזון עובדיהו כה אמר ה' אלהים לאדום וגו'" מאי שנא עובדיה לאדום? אמר רבי יצחק: אמר הקדוש ברוך הוא יבא עובדיהו הדר *בין שני רשעים ולא למד ממעשיהם ויבא על עשו הרשע שדר בין שני צדיקים ולא למד ממעשיהם, אמר 'אפרים מקשאה' תלמידו של רבי מאיר משום רבי מאיר 'עובדיה = גר ארומי היה והיינו דאמרי אינשי 'מיניה וביה אבא ניזיל ביה נרגא'" ויך את מואב וימדדם בחבל השכב אותם ארצה" אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי היינו דאמרי אינשי "מיניה וביה אבא לאדום ניזיל ביה נרגא" כי אתא רב דימי אמר "ירך מתוכה מסרחת". *°ויקח את בנו הבכור אשר ימלך תחתיו ויעלהו עולה על החומה" רב ושמואל חד אמר לשם שמים וחד אמר לשם ע"ז, בשלמא למאן דאמר לשם שמים היינו דכתיב °ויהי קצף גדול על ישראל" אלא למאן דאמר לשם ע"ז אמאי "ויהי קצף" כדר' יהושע בן לוי-דריב"ל דמי: כתיב °וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם לא עשיתם" וכתיב °וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם עשיתם" כמתוקנין שבהם 'לא עשיתם', כמקולקלין שבהם עשיתם, °ויסעו מעלין וישובו לארץ" אמר רבי חנינא בר פפא באותה שעה ירדו רשעיהן של ישראל למדריגה התחתונה °והנערה יפה עד מאד" א"ר חנינא בר פפא עדיין לא הגיעה לחצי יופי של שרה דכתיב "עד מאד" ולא "מאד" בכלל:

הדרן עלך אחד דיני ממונות

*) [נע"י ליתא וכילקוט גרס מאי אמר ליה אמר ר' יצחק וכו' ועי' מהרש"ל]

אחרינא כתיב עשיתם. הא כיצד כמחוקנים שבהם לא עשיתם כמקולקלים שבהם עשיתם. ויסעו מעליו וישובו לארץ באותה שעה ירדו [שונאיהן של] ישראל למדרגה התחתונה: מפני מה זכה עובדיה לנביאות מפני שהחביא חמשים איש במערה וכלכלם לחם ומים: הדרן עלך אחד דיני ממונות